

Forfeingilgheit telur meira enn veruligt sjálvstýri

Samgongan skyldar Føroya fólki og sær sjálvum eitt svar uppá, hvussu hon figgar raksturinn av føroyska samfelagnum við einum stöðugt skjótt minkandi ríkisstuðli. Her er ov litið at siga, at tað er neyðugt, at vit seta okkum málið. Tá virkar tað politiska málið sum ein religiøs sannføring

„Det grejer sig i sjøen“ politikurinn hjá samgonguni gongur ikki, sigur Jóannes Eidesgaard

Hetta segði framsøgumaður javnaðarflokksins, tá ið uppskotid um grundlógarnavnd var til viðgerar í tinginum í gjár.

Men Jóannes Eidesgaard helt, at tað kundi tykjast eitt sindur løgið so litið, sum Føroya Løgting hevur mett hetta tingmál, sum nú fær fyrstu viðgerð á tingi.

Málið varð framlagt 1. des, men varð longu sett á dagsskrá til fyrstu viðgerð umrøðu skal fáast frá hondini. Hetta er bert eitt í røðini.

Tað kann geva almennigum eina fatan av, at hetta er bert eitt niðni mál, sum við litlari og ongari umrøðu skal fáast frá hondini. Hetta er bert eitt í røðini.

Rættiliga avgerandi

Vit í Javnaðarflokkinum eru ikki samdir í hesum, tí vit meta sanniliga málið um føroyska grundlóg rættiliga avgerandi og sum eina hending í okkara politisku søgu.

Eitt mál um føroyska grundlóg má skiljast sum seinasta stigið á loysingarleidd, nú farið verður burtur úr ríkisfelagsskapinum.

Eitt mál, hvørs viðgerð eigur at fáa tingmenn og flokkar at siga sína erligu

hugsan um ta kós, sum samgongan hevur lagt, í støðuni millum Føroya og Danmark.

Málið er greitt

Hóast talan í fyrstu atlugu er um at seta eina nevnd. So er málið greitt.

2. okt. í ár samtykti Føroya Løgting við 18 atkvøðum um fyrri og 12 atkvøðum í móti at farast skuldi undir fyrirreikingar til samráðingar við donsku stjórnina um at skipa Føroyar sum eitt land við fullveldi.

Tann dagin varð sett út í kortið, og hóast Javnaðarflokkurin atkvøddi í móti, so eru vit nú í tí stöðu, at skipið nú siglir fram við tí stevnu, sum teir 18 hava lagt. Einar stevnu, sum eitur loysing frá Danmark og útmelding úr ríkisfelagsskapinum.

Óttast vandasigling

Og umboð á hesi skútu eru vit øll, bæði samd og ó-samd. Samgongumenn ganga so hástórir eftir brúgvavonginum og hyggja hábærsliga upp á luftina, men siggja bert teir allar-bestu veðurárin.

Teir siggja hvørki óveðursskiggi ella nakra hótandi lágrýst. Vit aðrir við umhugsni fyrri skip og manning stúra fyrri tí vandasigling, sum øll manningin átti at vitað, at vit stevna í móti.

Ein vandasigling, sum

lættliga kann snýsa alt omanav og meira enn tað, men vónandi bera vit øll boð í bý.

Men, sum longu er lagt fast, so skal skipsráð haldast, aðrenn vit leggja á fjørðin. Tá skal øll tann føroyska manningin spyrjast til ráðs, og svarið er ikki givið frammanundan.

Demokratiska skipan okkara ger, at vit sum minniluti eiga møguleikan at geva okkara hugsan til kennar, og tað gjørdi vit eisini, tá uppskotið til samtyktar um fullveldi var til viðgerðar, men eftirfylgjandi mugu vit bert taka støðuna til eftirtektar. Kósin er nú lögð.

Spónin í greytin

Tingmálið í dag snýr seg um setan av einari grundlógarnavnd, t.v.s. at lunnar nú skulu leggjast undir eina føroyska grundlóg.

Allastaðni í heiminum er slík viðgerð umrødd við stoltleika og tign. Vit kenna t.d. søguna um tað amerikansku, fronsku, norsku og donsku grundlógini, har mættir menn í landinum fór undir hetta lógarsmið. Hetta var tá londini krýndu yvirgongdina frá eini stjórnarskipan til eina aðra.

T.d. tá norðmenn endiliga fingi sjálfstýri, og t.d. tá danir fingi fólkaræði í staðin fyrri einaveldi. Men felags fyrri allar hesar grundlógir

var, at hetta var seinasta stigið í einari proses, sum hevði verið í umbúnað í longri tíð. Fyrirreikingarnar vóru fingnar frá hondini.

Men hóast vit í Føroyum nóg illa hava sett spónin í greytin, so verður nú farið undir at smíða grundlóg.

Um samgongan nár sín um máli við loysing og útmelding úr ríkisfelagsskapinum, so verður tað sjálvsagt neyðugt at smíða eina grundlóg, um ikki alt skal enda í lógloysi og anarki.

Við tí ætlan, sum Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin og Sjálfstýrisflokkurin hava valt við fullveldinum, verður talan um at melda seg út úr ríkisfelagsskapinum við Danmark, og túsíli verður danska grundlógin ikki longur galdandi í Føroyum. Tí hava teir fyrri neyðni at smíða føroyska grundlóg.

Hetta arbeiðið, sum hetta lógaruppskot leggur upp til, er seinasta stigið í loysing-áætlanini. Og tí er tað eftir ætlan samgongunnar eitt neyðugt stig.

Vanligt er, at flokkar víða fyrstu viðgerð boða frá sína støðutakan til eitt mál, og tað vilja vit frá Javnaðarflokksins síðu eisini gera. Vit ása, at Føroya Løgting 2. okt. í ár hevur samtykt at fara undir samráðingar við donsku stjórnina um at skipa Føroyar sum fullveldi ella fyrri at loysa, fyrri at brúka gamalt kent orðaval.

Hetta hevur Javnaðarflokkurin tikið til eftirtektar, tó hann var alt annað enn samdur.

Nú vil sami meiriluti samtykkja at seta eina grundlógarnavnd. Og hetta mugu vit sum andstöða eisini taka til eftirtektar, tí demokratiska skipan okkara sigur, at tað er meirilutin, sum ræður.

Men samstundis sum vit taka hetta til eftirtektar, so

hava vit eisini boðað frá, at vit ikki eru samdir og vildu havt gongdina øðrvísi.

Javnaðarflokksins uppskot til broytingar krevur ikki eina nýggja grundlóg, tí so leingi ríkisfelagsskapurin er galdandi, hava vit donsku grundlógini, og vit hava okkara egna stýrisskipanarlóg. Og tað ber uttan iva ikki til at hava tvær síðu-stillaðar grundlógir í sama ríki.

USA hevur bert eina grundlóg, so nevnan ber til, at Føroyar og Danmark hava hvør sína í sama ríki.

Nevnast kann eisini, at eitt so gamalt ríki sum Ongland, onga grundlóg hevur.

Vit vilja tó nýta alla okkara tíð og allar okkara kreftir til við demokratiskum amboðum at sannføra samgonguna um at brúka skil og vísa ábyrgd fyrri landi og fólki, so vit fáa beint ætlanina frá einari "antin ella loysn" til eina loysn, har vit øll, uttan mun til støðu okkara í samfelagnum, tora at mæta morgindegnum.

Rættiliga ofta seinastu tíðina hevur verið at hoyrt, at tað sum er avgerandi, er, at vit seta okkum málið. Við allari virðing fyrri at seta sær politisk mál, so er tað ein sannroynd, at málið í sær sjálvum ikki loysir teir praktisku trupulleikarnar. "Det grejer sig i sjøen"-politikur dugur ikki.

Nú fer stórar partur av føroyskari umsiting og øðrum sakkønnum at brúka nógv tíð og orku uppá at fáa orða eina føroyska grundlóg, gera uppskot til sáttmála millum Føroyar og Danmark og at gera búskaparligar útgreiningar.

Harumframt skulu øll stýrini í landsstýrinum eisini hvør í sínum lagi gera drúgv útgreiningararbeiði.

Vit eru í Javnaðarflokkinum onga løtu í iva um, at nógv av hesum útgreiningum vilja fáa stóran týðning fyrri ta víðari málsviðgerðina, og at tað eru neyðugar fortreytir.

Men tað skal tó ikki dyljast, at vit halda, at hetta grundarlag og hesar útgreiningar áttu at verði gjørdar óheftar av einari frammanundan valdari loysn.

Tað hevði hóast alt verið eitt sindur meira skil á, um vit fyrst tóku støðu, tá grundarlagið var fingið til vega. Men so var ikki. Vanligt hevur altíð verið at strekt kjólin, aðrenn seglini verða sett.

Men tá eg kallaði leist samgongunnar til loysingina at vera ein "det grejer sig i sjøen"-politikur, so er tað sjálvsagt tí, at tað fortreyttar, sum samgongan sigur skulu leggja aftan

fyrri ein sjálvberandi føroyskan búskap, ikki verður gjørt nakað við.

Og tað hevur heimssøgan ikki tær hepnastu royndirnar av.

Hissini hoyra vit um eina vinnu-strategi, sum skal útvega okkum eykainntøkur, og síðan hoyra vit um eina kunningartøkni-strategi, sum skal útvega okkum aðrar inntøkur, sum skulu víga upp ímóti ríkisstuðulin, sum fer at fella burtur so ella so.

Men hyggja vit eftir tí arbeiði, sum verður lagt fram í samband við figgarlógina nú fyrsta dagin, so fær man ikki eygað á nakra satsning frá samgongunnar síðu á nøkrum av hesum økjum.

Tvørturímóti. Útbúgvingarækið verður skorið niður og vinnuligir satsningar sæðst einki til. Alt hetta kemur ikki av sær sjálvum ella "grejer sig i sjøen."

Aðra tíðir hoyra vit frá aðari síðu í samgonguni um eina figgarliga tillaging, har raksturinn av samfelagnum og harvið føroyska vælferðin verður umskipað til tær skjótt minkandi inntøkur.

Men tífetur hava vit enn einki sæð til hesa seinastu ætlanina, sum borgarligi vøngurinn í samgonguni stendur aftanfyrri.

Tí hevði tað verið ein góður spurningur, um øll henda orka, sum samgongan nú skal brúka til útgreiningar í samband við eina føroyska grundlóg og annað líkandi arbeiði, ikki fyrst fór í holt við fyrirreikingar til eitt meira reelt sjálfstýri heldur enn tað formella, sum nú verður stýrt ímóti.

At vit veruliga tóku nøkur skilgæði stig til tess at gerast meira figgarliga óheftir.

At vit veruliga lögdu eina strategi fyrri okkum inntøkum til landskassan.

Forfeingilgheit telur meira enn veruligt sjálfstýri

Men enn einaferð mugu vit ása, at forfeingilgheitin við tí formalistiska sjálfstýrinum, telur hjá samgonguni meira enn veruligt sjálfstýri. Fólkaflokkurin hevur annars altíð hildið fast um, at neyðugt var við figgarligum frælsi, aðrenn talan kundi verða um politiskt frælsi. Men hesin arbeiðshátturin er ikki í tráð við hetta sjónarmið.

Ella er tað veruliga talan um politiskar heilgaderingar, har ávisur flokkur tryggjar seg, fyrri seinni at kunna fara út til veljaran og siga, at vit setta tó hetta og hatta málið fram. Vit fingi lógtingið at samtykkja fullveldið, og vit fingi lógtingið at samtykkja at fyrirreika grundlógina. Kunnu teir tá